

Razkrita temna loška preteklost

Aleš Kocjan, foto: Bor Slana

Komisija za evidentiranje in urejanje prikritih grobišč v Škofji Loki in ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve sta pretekli teden začela z izkopavanjem prikrita grobišča v Lovrenški grapi pri Škofji Loki.

Izkop naj bi bil končan ta teden, najdena okostja pa naj bi prenesli v škofjeloško grobnico. Kot nam je preteklo sredo, ko se je naša ekipa mudila pri grobišču, dejal član komisije Jože Peter Kranjc, so se delavci podjetja Magelan, ki so pod vodstvom samostojnega arheologa Draška Josipoviča opravili izkop, najprej lotili manjšega grobišča, ki leži ob poti iz Zminca pri Škofji Loki na Lubnik, nato pa še večjega grobišča, ki leži le nekaj metrov stran. V manjšem so našli ostanke sedmih okostij, v večjem pa naj bi jih bilo 47. Po Kranjčevih besedah naj bi bili v večjem grobišču ostanke pobitih in nato prekopanih domobrancev, v manjšem pa ostanke sedmih nemških vojakov, ki so izvedli prekop. Kot so ugotovili na podlagi pričevanj domačinov in človeka, ki se je s pobegom rešil smrti, grobišča izvirajo iz časa po drugi svetovni vojni, ko so pripadniki Varnostno-obveščevalne službe (VOS) 30. maja 1945 iz bližnjega loškega gradu, kjer so bili po vojni zaprti domobranci in nemški vojaki, odpeljali dve skupini (eno v Lovrenško, drugo pa v Bodoveljsko grapo, ki leži ne daleč stran) in vse pobili. Ker je bila skupina, ki je bila odpeljana v Lovrenško grapo, zakopana preblizu vodnega zajetja, je sanitarni inšpektor leto pozneje odredil prekop trupel na kraj, kjer so jih zdaj izkopali. Prekopali naj bi jih bili ujeti nemški vojaki (mogoče je tudi, da so to stori-li slovenski ujetniki, oblečeni v nemške uniforme), po končanem delu pa so tudi te pobili.

Ugotovili identiteto žrtev Da je šlo res za prekop, je mogoče razbrati iz trupel, saj ležijo drugo poleg drugega in drugo na drugem. Po besedah Draška Josipovi-

viča v sredo še ni bilo mogoče reči, kako so bile žrtve pobite, je pa po njegovih besedah zelo verjetno, da so jih ustrelili. »Na lobanjah ni videti, da bi šlo za klasično usmrnitev s strelom v tilnik, zato domnevamo, da so bile žrtve ubite s streljanjem v telo. Več bodo pokazala nadaljnja izkopavanja,« je dejal Josipovič. Po besedah antropologinje Petre Leban Seljak, ki identificira okostja, je iz sedmih okostij nemških vojakov, ki so jih do našega obiska že izkopali, mogoče razbrati, da je bila ena oseba stara okoli 19 let, pet naj bi jih bilo starih med 25 in 30 let, ena pa je bila najverjetneje starejša, vendar bo treba za natančnejše podatke počakati na analizo DNK.

Po besedah Jožeta Kranjca bodo identiteto pobitih poskušali ugotoviti z analizo DNK, ki je že dala rezultate pri žrtvah iz Bodoveljske grape, kjer so uspešno identificirali sedem žrtev. Po analizi bodo lahko svojci okostja

tistih, ki jih bodo z analizo prepoznali, vzeli in jih pokopali v domače grobove, vsa druga okostja pa bodo prenesli v skupno škofjeloško grobnico, ki jo že pripravljajo. S tem se bo delo komisije, ki je bila imenovana pred nekaj manj kot štirimi leti, končalo, vendar pa Kranjc upa, da bo nova občinska oblast imenovala novo komisijo.

»Naše delo še zdaleč ni končano. Do zdaj smo na škofjeloškem območju evidentirali 22 grobišč, od katerih smo posmrtno ostanke odkopali samo v dveh primerih – v Lovrenški in lani v Bodoveljski grapi. Radi bi izkopali še vsa druga grobišča, v katerih je po najbolj optimističnih ocenah okoli 1.000 okostij,« je dejal Kranjc. □

Arheolog Draško Josipovič

Antropologinja Petra Leban Seljak